

**АЛІМПІЯДНЫЯ ЗАДАННІ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
КАНТРОЛЬНАЯ РАБОТА №2**

***Паважаныя школьнікі і абітурыенты!
Прапануем вам выканаць наступныя заданні.
Адказы дасылайце ў выглядзе запоўненага бланка адказаў
(форма бланка прадстаўлена пасля заданняў)***

Максімальная колькасць балаў – 50

Заданне 1. Пакажыце праз транскрыпцыю, як вымаўляюцца наступныя словы і словазлучэнні.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Сярод гэтых, ні з кім, падтрымлівала з нейкіх, сярод тыдня, не бачыла, без свята, брат і дзядзька, з шапкаю, скінуць з мяне, заходзьце, яна і ты.

Заданне 2. Устаўце ў сказах замест шматкроп'я патрэбныя словы (асобы, асабовы, асабісты, асаблівы, асобны).

Максімальная колькасць балаў – 6.

1. Гарманічнае спалучэнне ... з грамадскім тыповая рыса нашага сучасніка.
2. На душы было так радасна, што хацелася зрабіць нешта ... добрае, каб усе адчулі гэту радасць.
3. У гэты час маёр быў ад'ютантам для ... даручэнняў.
4. З-за сцяны можна было пачуць толькі ... словы, смех ды гукі гармоніка.
5. Папкі з ... справамі стаяць у шафе, што справа ад уваходу.

Як называецца слоўнік, дзе сабраны падобныя словы, хто з'яўляецца яго аўтарам?

Заданне 3. Запішыце па 5 слоў, якія вымаўляюцца і злева направа, і справа налева, не губляючы лексічнага значэння.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Заданне 4. Выпішыце словы, у якіх літар больш, чым гукаў. Адзначце іх колькасны склад.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Заваявальнік, парыжскі, завязь, дарадца, іранізаваць, забруіць, двукроп'е, дваіць, гушканне, суседскі.

Слова	Колькасць літар	Колькасць гукаў

Заданне 5. Заданне 1. Раздзяліце словы на тры слупкі: а) без канчатка; б) з канчаткам; в) з нулявым канчаткам

Максімальная колькасць балаў – 6.

Паціху, узрадавацца, бягом, стаміўся, глыбока, унізе, дупло, бокам, аўтобус, васьмёра, увосень, крычаць, кіmano, палена, варожасць, радуючыся, стомлены, метро, галоп, край, радасна, імкнуўся, свякроў, падышоў, напісаўшы.

Заданне 6. Падбярыце беларускія адпаведнікі:

Максімальная колькасць балаў – 5

Бархатцы, клевер, жасмин, подсолнух, кожевенник, ставня, наперсток, сугроб, чаща, пресмыкающееся, роцца, грэза, камыш, пырей, смета, шурин, трясогузка, маргаритки, свиристель, снаряжение.

Заданне 7. Устанавіце часцінамоўную прыналежнасць выдзеленых слоў і вызначце іх сінтаксічную функцыю:

Максімальная колькасць балаў – 5.

- 1) Бацька з маці вярнуліся тады, **калі** на вуліцы сцямнела.
- 2) Дзяўчыну непакоіла думка: а **што**, калі Максім сёння не прыйдзе?
- 3) **Што** не ў меру, тое ў шкоду.
- 4) У той час, **калі** буяла на вуліцы вясна, сустрэла Вера сваё каханне.
- 5) **Акрамя** дзяцей, у хаце не было нікога.

Заданне 8. Перакладзіце словазлучэнні на беларускую мову.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Сварить ботву, накрашенная бровь, притяжательное местоимение, маленький перепеленок, проданная посуда, встретиться на рассвете, отключенное электричество, сломанная прялка, соленая селедка, красная гвоздика.

Заданне 9. Перакладзіце тэкст на беларускую мову

Максімальная колькасць балаў – 6.

Без конца без краю на тысячи километров протянулась сибирская великая тайга сплошными лесами покрыты Уральские горы высокий Кавказ от зелёных полей Беларуси от украинских и поволжских чернозёмных степей раскинулись неохватные лесные просторы.

Светлы и высоки сосновые боры темны непролазны дремучие ельники веселы и кудрявы берёзовые роци величественны и зелены дубравы.

Осенью и весной зимою и летом хорошо дышится в лесу. В голубое небо возносятся бронзовые стволы сосен. Высокими колокольнями стоят стройные ели смолою багульником пахнет столетний бор под самыми облачками качаются его зелёные вершины.

Точно белые красавицы смотрятся в воду кудрявые берёзы. На освещённых солнцем душистых полянах высятся богатырские дубы. Каждым листочком трепещет робкая осина ярким осенним убранством красуется красавец-клён.

Заданне 10.

Дзяды

Гэта свята звязана з распаўсюджаным на Беларусі культам про..каў шанаван..ем памерлых бацьк.. і ўсіх родзіч...(На)працягу года (Дз, дз)яды адзначаліся (не)аднаразова але найбольш.. значэн..е мелі восен..ск.. (Дз, дз)яды часта нашы про..кі называлі іх в..лік.. (Дз, дз)яды. Восен..ск.. (Дз, дз)яды ў розных м..сцовас..цях Беларусі як (све..чыць)этнографы адзначаліся ў перыяд з 26 кастрычнік.. па 2 лістапад... Восень (уплываць) на асаблівую ўрачыстас..ць гэтага с..вята. У гэты час быц..ам бы (паміраць) прырода а чалавека агорт..ваюць сумн.. разважан..і аб хуткаплын..ас..ці жыц..я аб памерлых **родных** і блі..кіх. З самай раніцы ў гэты дзень усё рыхтавалася да с..вята а вечарам уся сям..я з..біралася вакол с..в..точнага (стол)*. Перад тым у хаце а..чынялі ўсе дз..веры **каб** заходзілі памерлыя про..кі. Гаспадар перадусім запальваў в..лікую с..вечку і ставіў яе ў посуд з **якім(небудзь)** зернем як сімвал пам..ці аб про..ках. Пасля агульнай малітвы пералічваліся (**ў**)голос па..менна ўсе дзяды(про..кі) якіх запрашалі на агульную в..чэру**. Колькас..ць страў на (стол) **магла** быць рознай але абав..зкова (ня)цотнай. Пачыналі с..в..точную в..чэру з куц..і а..кладаючы па лы..цы ў асобную “дзедаўскую міску” **што** знаходзілася на (стол). **Падчас** в..чэры дазвалялася гаварыць **толькі** аб про..ках. Стол за якім в..чэрала сям..я накрываўся абрусам і пакідаўся(не)прыбраным на ўсю ноч. Ежа якая знаходзілася ў “дзедаўскай місцы” а..давалася звычайна жабракам. На **другі**дзень раніцай усе члены сям..і зноў садзіліся за стол і да..далі тое што засталася ад с..в..точной в..чэры.

(Паводле В. Статкевіча)

Заданні да тэксту:

1. Спішыце тэкст, устаўляючы патрэбныя літары, раскрываючы дужкі і расстаўляючы знакі прыпынку. Звярніце ўвагу: дзеясловы, што ў дужках, трэба паставіць у форму цяперашняга часу, а лічбы запісаць словамі.
2. Выпішыце з тэксту 3 словы, у якіх ёсць асіміляцыя па глухасці (аглушэнне звонкіх зычных перад глухімі). Запішыце гэтыя словы ў транскрыпцыі.
3. Выпішыце сказ, пазначаны **, і разбярыце яго па членах сказа. Укажыце тып складанага сказа.
4. Карыстаючыся слоўнікам, патлумачце значэнне падкрэсленых слоў.
5. Зрабіце марфемны разбор слоў *падпальваў*, *абав..зкова*, *якім(небудзь)*.
6. Са сказа, пазначанага *, выпішыце ўсе словазлучэнні і ўкажыце від сувязі (дапасаванне, кіраванне ці прымыканне).

БЛАНК АДКАЗАЎ*

Прозвішча Імя Імя па бацьку*	Школа (указаць адрас школы з індэксам), клас	Населены пункт	Адрас (указаць поўны дамашні адрас з індэксам) і тэлефон для сувязі	E-mail (калі ёсць)
АДКАЗЫ				
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

***Звесткі неабходна ўказаць поўнасцю і разборліва.**

Адказы варта даслаць да **31 сакавіка 2019 года.**

Поспехаў!

**246019 г. Гомель, вул. Савецкая, 104, філалагічны факультет, школа
юнага моваведа і літаратара**

kastritsa@gsu.by